

Meeqqanut Inuusuttunullu Naalakkersuisoqarfik
Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut
Naalakkersuisoqarfik

**Inatsisartut Upernaakkut
Ataatsimiinneranni 2023-mi
aalajangiinerat, imm. 148
naapertorlugu Angajoqqaat
erninermi sulinngiffeqarnerup
naammassereersimanerani
paarsisussarsisimanngitsunut
pisortat qanoq
ikiorsiisinnaanerinit, kiisalu
pisortanut suut
kingunissaasinnaanersut pillugit
siunnersuummut tunngatillugu
nalunaarusiaq**

2024

Inatsisartut Upernaakkut Ataatsimiinneranni 2023-mi aalajangiinerat, imm. 148 naapertorlugu Angajoqqaat erninermi sulinngiffeqarnerup naammassereersimanerani paarsisussarsisimanngitsunut pisortat qanoq ikiorsiisinnaaneranut, kiisalu pisortanut suut kingunissaasinnaanersut pillugit siunnersuummut tunngatillugu nalunaarusiaq

Namminersorlutik Oqartussat

Meeqqanut Inuusuttunullu Naalackersuisoqarfik

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalackersuisoqarfik

Imaneq 4
Postboks 260
DK-3900 Nuuk
Kalaallit Nunaat

iian@nanoq.gl
Oqarasuaat (+299) 34 50 00

Imarisaanut takussutissiaq

Aallaqqaasiut

Immikkoortoq 1. Kommunini sulisut amerlassusissaattut taggissat aamma utaqqisut allattorsimaffii

Immikkoortoq 2. Inatsisit atuuttut

Immikkoortoq 3. Siunissami ulluunerani neqeroorutininik pisariaqartitsineq

Immikkoortoq 4. Siunnersuutit

Immikkoortoq 5. Innersuussutit

Aallaqqaasiut

Angajoqqaat erninermi sulinngiffeqarnerup naammassereersimanerani paarsisussarsisimanngitsunut pisortat qanoq ikiorsiisinnaanerinit tunngasumik, siunnersuummik saqqummiussisussamik suleqatigiissitamik nalunaarummik suliaqartussamik pilersitsisoqarnissaanik Naalakkersuisut peqquneqassasut pillugu aalajangiiffigisassaq imm. 148 Inatsisartut Upernaakkut Ataatsimiinnerminni 2023-mi akuersissutigaa. Nalunaarusiami siunnersuut aallaavigalugu pisortanut aningaasatigut suut kingunissaanersut ilaassapput.

Angajoqqaat ilaat – erninermit atatillugu sulinngiffeqarnerup imaluunniit angajoqqaatut sulinngiffeqarnerup kingorna - meeqqaminnut ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik pissarsisinnaannginnerat aamma angajoqqaat taakku erninermit imaluunniit angajoqqaatut sulinngiffeqarnermi ullormusiassanik pissarsisinnaannginnerat aalajangiiffigisassatut siunnersuummi tunngavilersuutaanikuuvoq. Erninermit atatillugu aamma angajoqqaatut sulinngiffeqarnissamut angajoqqaat periarfissaasa qaangiunnerisa kingorna, ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik pisortat neqeroornissamut periarfissaqanngikkaangata tamanna pisortat akisussaaffigigaat tamatumunngalu angajoqqaanut taarsiisariaqartut aalajangiiffigisassatut siunnersuummi tunngavilersuutitut allaaserineqarpoq.

Sulisut amerlassusissaannut taggissinerit aamma utaqqisut allattorsimaffii, inatsisit atuuttut, siunissami ulluunerani neqeroorutini pisariaqartitsinnerit, siunnersuutit innersuussutillu pillugit - ulluunerani neqeroorutini killiffiit nalunaarusiami matumani saqqummiunneqarput. Ajornartorsiut killilimmik annertussuseqartoq oqaatigineqarsinnaavoq.

Nalunaarusiap sularineqarneranut kommunit tapersiissutaannut qutsavigineqarput.

Aqqaluaq B. Egede

Meeqqanut, Inuusuttunut, Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq

Jess Svane

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermit Naalakkersuisoq

Immikkoortoq 1. Kommunini sulisut amerlassusissaattut taggissat aamma utaqqisut allattorsimaffii

Uunga nalunaarusiamut aallaaviusuusooq erninermut atatillugu sulinngiffeqarnerup / angajoqqaatut sulinngiffeqarnerup qaangiunnerata kingorna ulluunerani neqeroorutini amigaaqartarneq aalajangiiffisassatut siunnersuummut tunngaviusimammat, ulluunerani neqeroorutini sulisut amerlassusissaattut taggissat utaqqisullu allattorsimaffii pillugit kommunimit paasissutissanik pissarsiniartoqarnikuvoq.

Kommunini tallimaasuni sisamat meeraaqqerivinni inissamik utaqqisut allattorsimaffiannik peqartut kommunimilu ataatsimi angerlarsimaffinni paarsisartuniinnaq inissamik utaqqisut allattorsimaffiannik peqartoq paasissutissat pissarsiarineqartut takutippaat. Kommunini marluinnarni angerlarsimaffinni paarsisartuni inissanik amerlassusissaattut taggissanik peqartoqarmat eqqumaffigineqassaaq.

Paasissutissat pissarsiarineqartut pissutsit ulloq 1. decembari 2023-mi atuuttut takussuserpaat.

Inissap atornissaa sioqqullugu meeraq utaqqisut allattorsimaffiannut allatsissinnaammat, utaqqisutut allatsissimasut amerlassusiat kinguliini allanneqartoq inissanik pisariaqartitsinermik maannakkut atuuttumik takussusiinersooq nalorninarpoq. Piffissami kingusinnerusumi, nalinginnaasumik angajoqqaatut sulinngiffeqarneq naagaangat, inissamik pisariaqartitsinermut sanilliullugu utaqqisut allattorsimaffianniittut pinasuartumik inissamik pisariaqartitsisut qanoq amerlatiginersut pillugit paasissutissanik pissarsinissaaq ajornarsimavoq.

Piffissami angajoqqaatut sulinngiffeqarnerup qaangiunnerata kingorna, meeqqat qanoq sivisutigisumik utaqqisut allattorsimaffimmiittarnersut pillugu paasissutissanik peqartoqanngilaq.

Inissatut taggissat aamma utaqqisut allattorsimaffii

Avannaata Kommunia ulloq 1. decembari 2023

Meeraaqqerivinni inissatut taggissat katillugit	Meeraaqqerivinnut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
292	50
Angerlarsimaffinni paarsisartuni inissatut taggissat katillugit	Angerlarsimaffinni paarsisartunut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
124	23

Kommune Qeqertalik ulloq 1. decembari 2023

Meeraaqqerivinni inissatut taggissat katillugit	Meeraaqqerivinnut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
464	63
Angerlarsimaffinni paarsisartuni inissatut taggissat katillugit	Angerlarsimaffinni paarsisartunut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
0	0

Qeqqata Kommunia ulloq 1. decembari 2023

Meeraaqqerivinni inissatut taggissat katillugit	Meeraaqqerivinnut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
410	0
Angerlarsimaffinni paarsisartuni inissatut taggissat katillugit	Angerlarsimaffinni paarsisartunut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
0 (angerlarsimaffinni paarsisartunik peqanngilaq)	0 (angerlarsimaffinni paarsisartunik peqanngilaq)

Kommuneqarfik Sermersooq ulloq 1. decembari 2023

Meeraaqqerivinni inissatut taggissat katillugit	Meeraaqqerivinnut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
718	77
Angerlarsimaffinni paarsisartuni inissatut taggissat katillugit	Angerlarsimaffinni paarsisartunut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
92	0

Kommune Kujalleq ulloq 1. decembari 2023

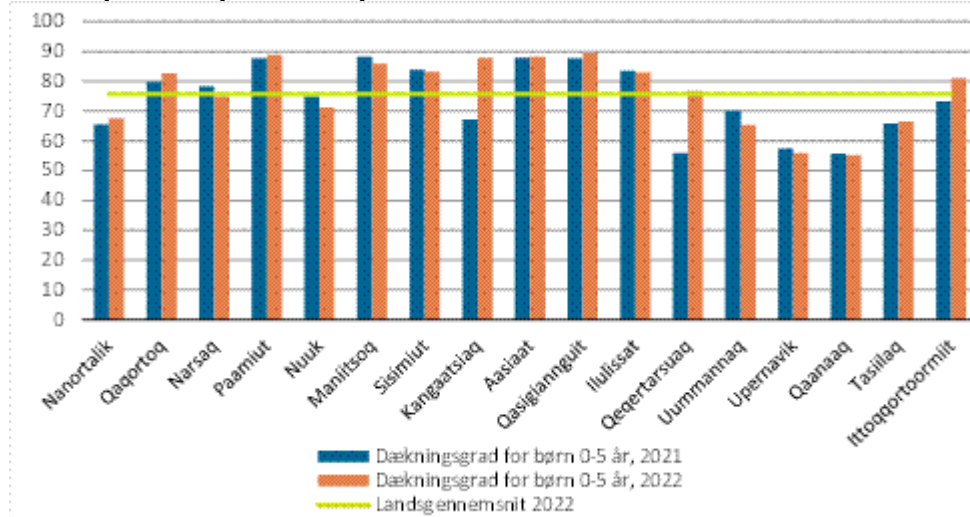
Meeraaqqerivinni inissatut taggissat katillugit	Meeraaqqerivinnut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
452	65
Angerlarsimaffinni paarsisartuni inissatut taggissat katillugit	Angerlarsimaffinni paarsisartunut utaqqisut allattorsimaffianniittut katillugit
0 (angerlarsimaffinni paarsisartunik peqanngilaq)	0 (angerlarsimaffinni paarsisartunik peqanngilaq)

Meeqqat utaqqisut allattorsimaffianniittut sumiinersut pillugu paasissutissanik peqartoqanngilaq, tassa imaappoq, angerlarsimanersut, ilaqtaminniinersut imaluunniit nammineq aaqquussamik ulluunerani neqeroorummi arlaanniinersut. Meeqqani nikerarneq annertummat, utaqqisut allattorsimaffii pillugit ajornartorsiut ataatsimut isigalugu annertuumik killeqassagunarpoq. Meeqqat meeraaqqerivinniittarnerat meeqqerivimmiittarnerallu nalinginnaasumik ukiuiluinnanngusarput.

2022-mi inissaqartinneqartut qaffasissusiat

2022-mi januaarip qaammataani pisortat atualersussanut ulluunerani neqeroorutaannut meeqqat 3.718-it allatsissimapput, taakkunannga suli ukioqalinngitsut 134-t, 1-2-nik ukiullit 1.413-it, 3-5-imik ukiullit 2.153-it kiisalu arfinilinnik ukiullit 18-it. Inuiaqatigiinni meeqqat tamarmik 0-5-inut ukiullit, atualernissartik sioqqullugu ulluunerani neqeroorutitut allatsissimasut 75,8 pct-iupput. Meeqqat allatsissimasut amerlassusiisa takutippaat, inuiaqatigiinni meeqqanut ukioqatigiiaanut tamanut sanilliullugu atualernissaq sioqqullugu ulluunerani neqeroorutitut meeqqat allatsissimasut amerlassusiat.

Ilusiliq 1. Nunap immikkoortui malillugit meeqqat allatsissimasut inissaqartinneqarnerisa qaffasissusiat

Najoqqutaq: <https://bank.stat.gl/OFDUKN1>

Inissaqartitsinerup qaffasissusianik naatsorsuinermi, atualernissaq sioqqullugu ulluunerani neqeroorutinit 0-5-imut ukiulinnut allatsissimasut meeqqat tamarmiusut kiisalu arfinilinnik ukiullit ataasiakkaat allatsissimasut ilanngunneqarnikuupput. Meeqqat allatsissimasut inuiaqatigiinni 0-5-inik ukiulinnut inississugaapput, arfinilinnik ukiullit ilanngullugit.

Immikkoortoq 2. Inatsisit atuuttut

Meeqqat suli atualingitsut pillugit inatsit

Meeqqanut suli atualingitsunut perorsaaniikkut inerikkiartuutaasunik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut Inatsisaat naapertorlugu, meeqqanut tamanut suli atualersimangitsunut ulluunerani neqerooruteqarnissap qulakkeernissaa kommunalbestyrelsip pisussaaffigaa.

Ulluunerani neqeroorutitut qinnuteqartut tamarmik inissaqanngippata, kommunalbestyrelsip utaqqisut allattorsimaffiat pilersissavaa. Kommunip ulluunerani paaqqinnittarfiutaannut aamma kommunip angerlarsimaffinni paarsisartuutaanut utaqqisut allattorsimaffianniittunut meeqqanut, kommunip aalajangersarsimasai piumasagaatit aallaavigalugit, kommunalbestyrelse inissamik innersuussisinnaavoq. Meeqqat immikkut pisariaqartitsisut pingaarnersiuiarmi siulliunneqartassapput.

Erninermut atatillugu sulinngiffeqartarnermut inatsit

Naartunermut, erninermut meeravissartaarnermullu atatillugu sulinngiffeqartarnermut pillugu Inatsisartut inatsisaat atuuttoq malillugu, erninerup kingorna sapaatit akunnerini 15-ini sulinngiffeqarnissamut anaanaasoq pisinnaatitaavoq. Ataataasoq meeqqap inunngorneraniit sapaatit akunnerini 3-ni sulinngiffeqarsinnaatitaavoq. Tamatuma saniatigut angajoqqaat sapaatit akunnerini 21-ni angajoqqaat sulinngiffeqarsinnaatitaapput, taakku akunnerminni agguataarsinnaavaat. Taakkua sapaatit akunneri 21-t angajoqqaatut sulinngiffeqarfiit anaanaasup sapaatit akunnerinut 15-inut sulinngiffeqarneranut ilassutitut sulinngiffeqarfigineqassapput (katillugit sapaatit akunneri 36-t). Angajoqqaatut sulinngiffeqarnerup ataatsikkut ingerlanneqarsinnaanngilaq. Marlulissanik imaluunniit meeqqanik arlalinnik ataatsikkut erninermi, anaanaasoq sapaatit akunnerinik sisamanik immikkut ittumik erninermut atatillugu sulinngiffiusussanik pissarsisarpoq aamma angajoqqaatut sulinngiffeqarnerup taamatuttaaq sapaatit akunnerinik sisamanik sivitsorneqartarpoq.

Tamatuma saniatigut pisuni aalajangersimasuni, assersuutigalugu naartunerup nalaani napparsimasutut nalunaarutigineqarsimagaanni, sulinnginnissamut pisinnaatitaaffeqartoqarpoq.

Sulinngiffeqarnerup nalaani erninermut atatillugu sulinngiffeqarnermi ullormusiaqarnissamut, aningaasarsiaqarnissamut imaluunniit pisortanit ikorsiissutinik pisartagaqarnissamut pisinnaatitaaffeqartoqarpoq.

Erninermi ullormusiat

Erninermi ullormusiat akunnikkaartunngorlugit tunniunneqartarput, matumani sulinngiffeqarnissaq imaluunniit sulinnginneq sioqqullugu pisartagaqartup sapaatit akunnerini 13-ini sulisimanera aallaaviusarpoq. Sapaatip akunneranut aalajangersimasunik akunnernik suliffiusunik peqanngippat, sulinngiffeqarnissaq sioqqullugu sapaatit akunnerini 13-ini suliffiusimasut akunnerit amerlassusiat tunngavigalugu erninermut atatillugu ullormusiat naatsorsorneqassapput. Piffissat, pisartagaqartup sulinissaminut assersuutigalugu napparsimasutut nalunaarsorneqarnerup, silarlunnera imaluunniit suliareqqitassanik amigaateqarnerup

peqqutigalugu periarfissaqarfiginngisai qulaajaanermut ilanngunneqarneq ajorput taamaattumillu akunnerit amerlassusiannut ikinnerulersitsineq ajorlutik.

Erninermit atatillugu ullormusiat qaffasissusiat, SIK-p pisortallu sulisitsisut akornanni isumaqatigiissutaanni sulianik ilinniarsimanngitsunut 18-inik ukioqalereersimasunut akissarsiat minnerpaaffiat tunngavigalugu aalajangersarneqartarpoq. 2024-mi akunnermit aki 103 kr.-niuvoq.

Pisortani atorfillit

Pisortani atorfillit sulinngiffeqarnertik tamakkerlugu ilaannaaniluunniit tamakkiisumik akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaagajupput, atorfininnerminni isumaqatigiissutertik naapertorlugu. Piffissani taakku akissarsiaqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqannginnerminni, erninermit atatillugu ullormusiaqarnissamut pisinnaatitaapput.

Ilinniartut

Ilinniartut erninermit atatillugu ullormusiaqarnissamut pisinnaatitaapput matumani ilinniartuunersiutit, sulilluni misiliinermi tapersiissutit imaluunniit sulilluni misiliinermi akissarsiat naleqataannik aningaasanik pissarsisinnaatitaapput. Matuma saniatigut meeqqanut ataasiakkanut tamanut tapiissutinik pissarsisoqartarpoq. Ilinniartut, ilinniarnermi suliffillit makku saniatigut erninermit atatillugu ullormusiaqarsinnaapput imaluunniit akissarsiaqarsinnaapput.

Namminersortut inuussutissarsiutinik ingerlatsisut imaluunniit ui/nuliaq aapparjarluunniit ikiuuttartoq

Namminersortut sulinngiffeqarnermik nalaani erninermit atatillugu ullormusiaqarnissamut pisinnaatitaapput, matumani suliffeqarfisik imaluunniit inuussutissarsiummik ingerlatsinertik piffissami sulinngiffeqarfiusumi allanut isumagitissinnaagunikku.

Aallaavittut isigalugu namminersortut erninermit atatillugu ullormusiaqarsinnaapput, nalinginnaasumik isertitarisartakkamik nalinginik, taamaattoq sapaatip akunneranut annerpaamik akunnerni 40-ni erninermit atatillugu ullormusiaqarsinnaallutik. Sapaatip akunneranut akunnerit 14-it inorsimagunikkit erninermit atatillugu ullormusiaqarsinnaanngillat, aamma appasinnerusunik isertitaqarsimagalarunilluunniit. Namminersortut isertitatik uppersarsinnaanngikkunikkit, sapaatip akunneranut akunnerni 14-ini erninermit atatillugu ullormusiaqarsinnaapput.

Namminersortuni atorfeqartunut sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiat

Namminersortuni atorfillit sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaapput. Aallaavittut isigalugu pisarnertut akissarsiat 80 %-nik, qaffasinnerpaamik, pisinnaatitaasoqartarpoq. Taamaattorli atorfillip isumaqatigiissutaanni allassimappat, atorfininnermit isumaqatigiissummi imaluunniit tamanna sulisitsisumut isumaqatigiissutaasimappat, aningaasanik amerlanerusunik imaluunniit tamakkiisumik akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaaffeqartoqarpoq.

Akunermut akissarsiat ullormusianit appasinnerussanngillat.

Akunermut akissarsiat aningaasat qaffasinnerpaaffilerneqarnerannit 125 kr.-init qaffasinnerussanngillat. (2024 - aningaasat amerlassusilererat). Taamaattorli isumaqatigiissummi allassimappat, atorfininnermit isumaqatigiissummut

innersuussisoqarluni imaluunniit tamanna pillugu sulisitsisumut isumaqatigiissusiortoqarsimappat, aningaasanik amerlanerusunik imaluunniit tamakkiisumik akissarsiaqarnissannut pisinnaatitaaffeqartoqarpoq.

Sulisitsisoq, suliffeqarfiit namminersortut tamarmik akissarsiat aqutugalugit akiiffigisartagaat, aningaasaateqarfik aqutugalugu aningasanik utertuussaaq.

Piffissani sulinngiffiusut nalaanni namminersortuni atorfillit erninermut atatillugu ullormusianik pissarsisinnaapput, kisianni sulinngiffeqarniviup nalaaniingitsoq.

Pisortanit ikiorsiissutit

Inuit sulinngiffeqarnissaq sioqqullugu sapaatit akunnerini 13-ini kingullerni sulisimangitsut, sulinngiffiusup sulinngiffeqarnerullu nalaani pisortanit ikiorsiissutinik pissarsisinnaatitaapput.

Angajoqqaat sulinngiffeqarneq nikerarsinnaasoq

Angajoqqaat sulinngiffeqarneranni sapaatip akunneri sisamat kingullit nikerartunngorlugit aaqqissuunneqarsinnaapput. Tamanna isumaqarpoq, sapaatit akunneri imaluunniit taakku ilaat kingusinnerusumut toqqorneqarsinnaapput imaluunniit piffissamut sivilunerusumut siammarneqarsinnaallutik, taamaalilluni assersuutugalugu sulinngiffeqartoq sapaatit akunnerini arfineq-pingasuni ullup affaani sulisinnaassaaq, sapaatit akunnerini sisamani tamakkiisumik sulinngiffeqarnissamut taarsiullugu.

Tamanna sulisitsisumut isumaqatigiissutigineqarsinnaavoq. Ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik angajoqqaat pissarsisinnaanngikkaangata, piffissaq nikerartoq iluaqutaasinnaalluarpoq assersuutugalugu ulluinnarni aamma sapaatip akunnerata naanerani pigaartuuffiusumi angajoqqaap aappaata sulinngiffeqartarneratigut, matumani angajoqqaap aappa meeqqamik angerlarsimaqateqartarluni.

Immikkoortoq 3. Siunissami ulluunerani neqeroorummik pisariaqartitsineq

Ulluunerani neqeroorutini sulisut amerlassusissaanik taggissisinnaajumalluni pilersarusiorsinnaajumallunilu, inunngortartut amerlassusiini ineriartornermit, innuttaasut nuuttarnerannit aamma piffissami matumani utaqqisut allattorsimaffiini kisitsisinit aallaaveqarnissaq kommuninut pingaaruteqarpoq.

Inunngortartut amerlassusiat kisitsisinngorlugu

Naatsorsueqqissaartarfik missingiinernik suliaqarnikuunngilaq kisianni piffissami ukiualunnik uteraanni, ulloq manna tikillugu ineriartorneq qanoq innersoq takuneqarsinnaavoq.

Naatsorsueqqissaartarfik malillugu 2022-mi inunngortut 755-iusimapput. 2021-mi 761-it inunngorsimapput, 2020-mi 834-t inunngorsimapput, 2019-imi 849-t inunngorsimapput aamma 2018-imi 823-t inunngorsimallutik. Taamaalilluni piffissami 2018 – 2022-mi inunngortartut 68-inik ikileriarsimapput, 8%-p naligisaanik.

Naatsorsueqqissaartarfik ilisimatitsivoq, kommuni ataasiakkaani uumallutik inunngortartut amerlassusiat ukiumiit ukiumut nikerartartoq aamma ukiuni kingullerni qulini ataatsimut isigalugu kinguaassiornermi iluseq taamaaginnarsimasoq. Kinguaassiornerup akuttussusia illoqarfinni nunaqarfinnilu assigiinngillat. Illoqarfimmiunit arnanit, arnat nunaqarfimmiut nalinginnaasumik amerlanerusunik meerartaartarput.

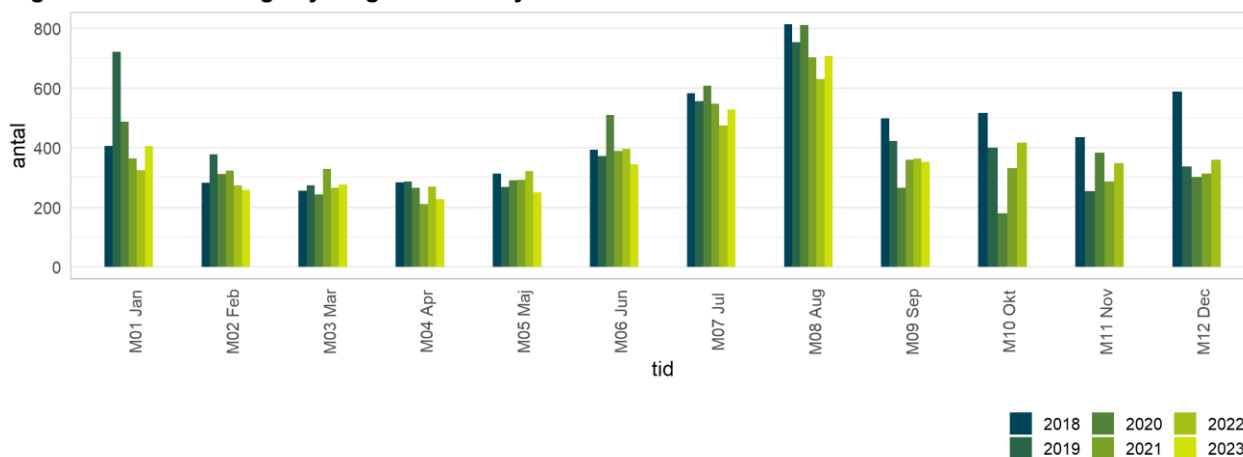
1970-ikkut aallartinneranniilli ataatsimut isigalugu kinguaassisarneq, arnaq ataasiugaangat meeqqat marluk missaaniissimavoq.

Inuiaqatigiit nuuttarnerat

Paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut takutippaat, ukiuni kingullerni ineriartortoqarsimasoq matumani nunaqarfinni najugaqartut ikinnerulersimasut illoqarfinnilu amerlanerulersimasut, pingaartumik illoqarfinni anginerusuni.

Nunatsinni (namminermit) nuuttut amerlassusiat, ukiut siuliitulli qaffasissuseqarpoq. Najukkamit nuunneq pillugu paasissutissat nalunaarutigineqartarput, nalinginnaasumik assut kingusittarput matumani pingaartumik qaammammit kingullermeersuni kisitsisit piviusut ikinaarneqartarlutik

Figur 2. Antal månedlige flytninger mellem byer 2018-

Utaqqisut allattorsimaffiat ulloq 1. decembari 2023

Kommune Kujalleq:	73
Kommune Qeqertalik:	63
Qeqqata Kommunia:	0
Kommuneqarfik Sermersooq:	77
Avannaata Kommunia:	65

Immikkoortoq 4. Siunnersuutit

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut akuerineqarsimasoq ilaatigut aallaavigalugu, ilusiliinerit arlalli kinguliini allanneqartut saqqummiunneqarput. Taamaattorli utaqqisut allattorsimaffii pillugit ajornartorsiut annertuumik killeqassagunartoq erseqqissaatigineqassaaq. Tamatumunnga pissutsit marluk pissutaapput: meeqqat neqeroorummik atuisarnerat ukiuiluinnannguummata meeqqat ulluunerani paaqqinnittarfinniittartut nikerartorujussuunerat, aamma angajoqqaat erninermut atatillugu sulinggiffeqarneranni/angajoqqaat sulinggiffeqarneranni meeqqat allatsissinnaanerit periarfissaammat.

Iluseq 1: Angajoqqaat sulinggiffeqartarnerat, pisortat paarsisinnaanermik neqerooruteqarsinnaalernerisa tungaannut isumamineersumik sivitsorneqartarpoq.

Iluseq 1-imut oqaaseqaatit:

Siunnersuut iluaqutitaqarlunilu ajoqutitaqarpoq.

Iluaqutit:

Iluseq aqutsivigissallugu pisariikannersuuvoq aamma angajoqqaanut qularnaveeqqusiivoq meeqqamik angerlarsimaqateqaannarnissamut, ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik imaluunniit angerlarsimaffinni paarsisartuni inissamik meeqqap pissarsinissaata tungaannut. Tamatuma ilutigisaanik angajoqqaanut allanullu iluseq paasiuminartuuvoq.

Ajoqutit:

Periuseq ajoqutinik arlalinnik peqarpoq:

Sulinggiffeqarnerup sivilissusia pillugu nalornissutit

Angajoqqaat sulinggiffeqaleraangami, sulinggiffeqarnerup kingorna pineqartoq qaqugu sulileqqissanerluni sulisitsisuminut oqaluttuarnissamut angajoqqaat pisussaataavoq. Taama iliornikkut sulisitsisup assersuutigalugu sulisut akornanni sulinggiffeqartussanut pilersaarut pilersaarusiorsinnaavaa, suliassat suliniutillu pilersaarusiorsinnaallugit aamma pigaartoqarnissamut pilersaarutinik aalajangersaasinnaalluni kiisalu erninermut atatillugu paarlattaasumik atorfinitsitsisinnaalluni.

Angajoqqaat ilaat immaqa qaammatini arlaqartuni ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik utaqqisinnaasarput. Ulluunerani paaqqinnittarfimmi imaluunniit angerlarsimaffinni paarsisartuni inissamik pissarsigaangamik, tamanna sivikitsumik ilisimatinneqarnikkut pisinnaasarpoq. Nalornissut taanna qaqugu suliartoqqinnissartik

pillugu angajoqqaat piviusumik suliffimminnut ilisimatitsisinnaannginneranik kinguneqarsinnaavoq. Tamanna ima isumaqarpoq, qanoq sivistigisumik sulinngiffeqavinnissartik angajoqqaat assut paasiuminaatsissinnaasarmassuk, soorlutaaq tamanna aallaavigalugu sulisitsisumut pilersarusiornissaq ajornakusoortunngorsinnaasartooq.

Naligiissitaaneq

Naak angajoqqaat sulinngiffeqarneq akunnerminni avissinnaagaluaaraat, tassaagajuttarpoq anaanaasoq angajoqqaatut sulinngiffeqartartoq. Angajoqqaat sulinngiffeqarnermik akunnerminni qanoq agguataarisarnerat pillugu ersarissunik kisitsisinik nassaassaqaanngilaq. 2018-imi erninermut atatillugu ullormusiat 4,5 %-ii angajoqqaanut tupput, taamaannerani sinneruttut 95,5 %-nik anaanaasut pissarsisimapput. Sapaatip akunneri pingasut atugassiissutaanikuusut sinnerlugit, ataataasut 5 %-nik ikinnerusut 2022-mi erninermut atatillugu ullormusianik pissarsisimapput. Erninermut atatillugu Sulinngiffeqarnermi Aningaasaateqarfimmit Amaat-mit naatsorsuutit 2023-moortut kingullit takussuserpaat, aningaasaateqarfik pingaarnertut arnanut suliffilinnut aningaasanik utertoornissamik qinnuteqarfigineqartartoq aamma arnat sulisartuusut angajoqqaatut sulinngiffeqarneq tamaat tiguseraat.

Ataataasut sulinngiffeqaanngittarnerannut peqqutaasut arlaqarsinnaapput. Kalaallit Nunaanni angutit arnanit agguaqatigiissillugu 40 %-imik akissarsiaqarnerusarput. Taamaammatt ilaqutariinni amerlasuuni aningaasaqarnikkut iluaqutaanerpaasarpoq arnaq tassaappat sulinngiffeqartooq, tassami tamanna isertitatigut annaasanik ikinnerusunik kinguneqartarpoq. Peqqutit allat tassaasinnaapput qangaaniilli suaassutsikkut inissisimaffiit, sulinerup ingerlaneranut kinguneqataasinnaasunut pitsaanngitsunut annilaanganeq aamma nikanarsagaanissamut annilaanganeq.

Pisuni amerlanerpaani sulinngiffeqarnerup sivitsornera ima kinguneqarsinnaavoq, anaanaasut sulinngiffeqarnerup sivitsornerata nalaani angerlarsimasarnerannik. Tamanna naligiissitaanikkut kinguneqartitsisinnaavoq, ilaatigut suaassutsit akoranni isertitatigut naligiinnginnerup qaffiarnereratut iluseqartumik. Sulinngiffeqarnerup piffissamik siumoortumik ilisimanngisamik sivitsorneqaratarsinnaanera aamma arnanik inuusuttunik atorfinitsitsiniarluni suliaqartarnernut saniatigut aporfinnik kinguneqarsinnaavoq, tassa siunissami erninermut atatillugu sulinngiffeqarnissamut, tamannalu aallaavigalugu pilersarusiorsinnaanerminnut ajornartorsiortitsisinnaasumut sulisitsisut annilaangassuteqarsinnaammata.

Angajoqqaat aningaasaqarnerat

Ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik amigaateqarnermi sivitsuisoqarnera, erninermut atatillugu ullormusiaqarnissamut pisinnaatitaaffimmik tunniussigaluarpat, inunnut amerlasuunut isertitakinneqarnernik kinguneqassaaq, tassa sulisartunut ilinniarsimanngitsunut minnerpaamik akissarsianit erninermut atatillugu ullormusiat aallaaveqartarmata. Angajoqqaat ulluunerani paaqqinnittarfimmi inissamik qanoq sivistigisumik utaqqinissaat siumoortumik takorloorneqarsinnaanngimmat, piffissaalluarallartillugu angajoqqaat aningaasaqarnerminnik pilersarusiornissamut periarfissaqarpallaarnaviannngilat, matumani piffissami isertitanit annaasat matussusernissaannut ileqqaagaqarnissaq ilanngullugu.

Erninermut atatillugu ullormusiat aningaasalernerat aamma ulluunerani neqeroorutini inissat

Erninermut atatillugu ullormusiat nunatta karsianit tamakkiisumik aningaasalersugaapput, taamaannerani aningaasat tunniunneqartarnerat kommuninit aqutsigineqartarpoq. Tamanna tunngavissaatitaasumik tamani atuuttuusumik saneqqussineruvoq, matumani kommunit isumaginninnikkut ikiorsiissutinut ilaannakuusumik nammineq akiliuteqartarmata, kommunimit tunniunneqartartunik. Kommunit namminneerlutik akiliuteqartarnerat pillugu tunngavissaatitaasoq aallaaveqarpoq isiginnittariaatsimik imaattumik, tamanna inuit pisortat ikiorsiissutaannik pisartaqartut amerlassusiinik ikilisaanissamut kommuninut aningaasaqarnikkut tunngavimmik pilersitsisartoq. Taamaakkaluartoq meeqqat qanoq amerlatigisut inunngussanersut kommunip sunniuteqarfigineq ajorpaa, taamaalillunilu inuit qanoq amerlatigisut erninermut atatillugu ullormusianik pissarsissanersut. Taamaammat inatsitigoortumik aalajangersarneqarnikuuvoq, erninermut atatillugu ullormusianut, tunniuttakkaminnut, kommunit tamakkiisumik taarsiissuteqarfigineqartassasut.

Ulluunerani neqeroorutit tamakkiisumik kommuninit aningaasalersorneqartarput, taamaattoq angajoqqaat nammineq akiliuteqartarput aningaasartuutip ilaanut matussutaasartumik. Nammineq akiliutit, tassa imaappoq akit meeqqanut suli atualingitsunut perorsaanikkut inerikkiartuutaasunik kommunit ulluunerani neqeroorutaannut aningaasartuutaat akiliisussaataitaasullu pineqartup pineqartulluunniit aningaasaqarnikkut atugaat tunngavigalugit aalajangersarneqassapput.

Meeqqanut suli atualingitsunut perorsaanikkut inerikkiartuutaasunik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut nalunaarutaat naapertorlugu, nammineq akiliuteqartarneq angajoqqaat isertitaannit aallaaveqartarpoq, taamaalilluni angajoqqaat isertitakinnerusut akiliineq ajorput imaluunniit akigititat appasinnerujussuit akilertarlugit.

Tamanna ima isumaqarpoq, angajoqqaat sivilunerusumik angerlarsimasinnaappata tamanna kommuninut aningaasaqarnikkut iluaqutaasinnaavoq, tassa piffissami tassani angajoqqaat pisortat ikiorsiissutaannik nunatta karsianit akilernerqartunik pisartagaqartarmata, meeqqap ulluunerani neqeroorummiittarneranut kommunimit akilernerqartartumut taarsiullugu.

"Sinnassaat"

Sulinngiffeqarnerup sivitsornera ima sunniuteqaratarsinnaavoq, piffissami sivikinnerusumi ulluunerani neqeroorutini inissanut tatisinermut annikinnerulersitsinermik. Piffissami meeqqap angerlarsimaffimmiiffigisaani, meeraq ulluunerani paaqqinnittarfimmi imaluunniit angerlarsimaffinni paarsisartuni inissamik pissarsissanngilaq. Taamaattoq angajoqqaat sulinnngiffeqarfigisaata piffissap qaangiunnerata kingorna meeqqat taamaallaat utaqqisut allattorsimaffianniinneq ajorput. Assersuutigalugu nuunnerup malitsigisaanik meeqqat utaqqisut allattorsimaffianniissinnaasarput. Meeqqat taakku utaqqisut allattorsimaffianiittut, immaqa sukkanerusumik inissamik neqeroorfigineqarsinnaapput. Taamaalilluni ulluunerani neqeroorutini inissanut tatisineq attatiinnarneqassaaq. Taamaattorli utaqqisut allattorsimaffii pillugit ajornartorsiut killeqarpoq.

Iluseq 2: Pisortat angajoqqaanut taarsiissuteqartarput aningaasanik tunniussinermikkut, taakku sipaartarpaat meeraq pineqartoq paaqqinnittarfimmiittangikkaangat.

Iluseq 2-mut oqaaseqaatit:

Siunnersuut iluaqutitaqarlunilu ajoqutitaqarpoq, iluseq 1-ip assigisaanik. Taamaattoq taarsiissutitut tunniissanut kommunit aningaasartuuteqarnerulersinnaapput.

Iluseq 3: Ulluunerani neqeroorutini inissanik amerlanerusunik pilersitsineq

Siunnersuut ataaseq tassaavoq, inatsimmik atuuttumik kommunit eqquutsitsissasut ulluuneranilu neqeroorutini inissanik pilersitsinissamik siunniussissasut, taamaalilluni meeqqat piffissami pineqartumi inissamik pisariaqartitsisut, inissamik neqeroofigineqannginnissaat pinngitsoortinneqarsinnaammat.

Iluseq 3-mut oqaaseqaatit:

Matumani najukkami pissutsit aamma ulluunerani paaqqinnittarfinnik nutaanik sanasoqassanersoq aamma imaluunniit angerlarsimaffinni paarsisartunik amerlanerusunik atorfinitsitsisoqassanersoq pillugit kommunip aalajangiussai apeqqutaassapput. Aammattaaq ulluunerani paaqqinnittarfinnik nutaanik sanaartorneq kommuninut annertuumik aningaasartuuteqarnermik kinguneqarsinnaavoq.

Iluseq 3-mi iluaqut tassaavoq, inissanik pisariaqartitsineq taassuma aaqqiivigeriassammagu, taamaalilluni angajoqqaat nammineerlutik aaqqiissummik nassaarniarnissaat pinngitsoortinneqarsinnaassammat, ulluunerani paaqqinnittarfimmi imaluunniit angerlarsimaffinni paarsisartuni inissamik kommunip neqerooruteqarnissaata tungaanut.

Iluseq 3-mi ajoqut tassaavoq, piffissami pineqartumi pisariaqartitsineq kommunip aaqqiivigeriarsinnaammagu, siunissamullu ungasinnerusumut inissanik atorneqanngitsunik peqalersinnaalluni, ilaatigut inunngortartut ikileriarnerat aamma imaluunniit nuuttartut ikileriarnerat peqqutigalugit.

Iluseq 4: Angerlarsimaffimmi paarsisartut namminersortut maleruagassiorfiginerat

Iluseq 4-mut oqaaseqaatit:

Inissanik atuinerup qaffasissusiata takutitaasulli utaqqisut allattorsimaffiata takussuserpaa, angajoqqaat ilaat meeqqaminnik paarsisitsinissamut nammineerlutik aaqqiissutinik nassaarniartarnerat, ulluunerani paaqqinnittarfimmi imaluunniit angerlarsimaffinni paarsisartuni inissamik neqeroortoqarnissaata tungaanut.

Pingaartumik angajoqqaat suliffeqartut, utaqqiisaasumik aaqqiissutissarisinnaasarpaat angerlarsimaffimmi paarsisartumik namminersortumik nassaarnissaq. Tamanna meeqqamut ajunnginnerpaasussaq pillugu nalorninermik annertuumik pilersitsisinnaavoq, tassa angerlarsimaffimmi paarsisartuq namminersortuq taanna maleruagassiorfigineqarnikuunngimmat.

Angerlarsimaffimmi paarsisartunut maleruagassiornerup kingunerisinnaavaa, angerlarsimaffimmi paarsisartumi namminersortumi paarsisitsinermik toqqissimasinnaanermik pitsanngoriartitsineq. Angerlarsimaffimmi paarsisartunut maleruagassiorneq taamaalilluni neqeroorutinngorsinnaavoq, kommunip angerlarsimaffinni paarsisartuutaanut tapersiissuteqarsinnaasoq.

Iluseq 5: Nammineq meerarisamik angerlarsimaffimmi paarsineq

Danmarkimi ulluunerani neqeroorutit pillugit inatsimmi ilaatigut aalajangersarneqarsimavoq, nammineq meerarisamik paarsinermut kommunalbestyrelsi tapiissuteqarsinnaasoq.

Kommunalbestyrelsit ataasiakkaat tapiissutit qanoq amerlatiginissaat kiisalu eqimattat ukioqatigiiaat tapiissutinik pissarsisinnaasut kinnguussanersut aalajangersartarpaat. Piffissami atualernissap tungaanut, ulluunerani neqeroorummi inissamut taarsiullugu nammineq meerarisaminnik paarsinermut angajoqqaat tapiissutinik tunineqartarput. Piffissap sivilissusia sivikinnerpaaq tassaavoq sapaatit akunneri arfineq-pingasut sivilunerpaarlu tassaavoq ukioq ataaseq.

Kommunalbestyrelsi tassaavoq, nammineq meerarisamik paarsinermut tapiissutinik tunniussisoqarnissaa pillugu aalajangiisartoq. Kommunalbestyrelsi nammineq meerarisamik paarsinermut angajoqqaanut neqerooruteqartoqassasoq aalajangiippat, meeqqanut eqimattanut ukioqatigiiaanut aalajangersimasunut neqeroorut atuutissasoq kommunalbestyrelse aalajangiisinnaavoq.

Nammineq meerarisamik paarsinissamut tapiissutinik pissarsinissamut piunasaqaatit tassaapput, ulluunerani neqeroorummi meeqqap inissamik pissarsisinnaaneranut taarsiullugu tapiissutinik tunniussisoqassasoq. Taamaammat nammineq meerarisamik paarsinermi tapiissutinik angajoqqaat pissarsisinnaanngillat, ulluunerani neqeroorummi meeqqap inissamik peqarnerata ilutigisaanik. Taamatuttaaq angajoqqaq nammineq meerarisamik paarsinermut tapiissutinik qinnuteqaateqartoq, nammineq meerarisamik paarsinermi saniatigut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqassanngilaq imaluunniit sulinerlut atsumik isertitaqassanngilaq.

Tapiissutit amerlassusiat, amerlanerpaamik ullormusiaritinneqartut aningaasartaat sipporsimassanngilaat.

Iluseq 5-imut oqaaseqaatit:

Iluseq 5 iluseq 2-mut assinguvoq aamma iluseq 1-itut kiisalu iluseq 2-tut iluaqutitaqarlunilu ajoqutitaqarpoq.

Immikkoortoq 5. Innersuussutit

Ilutsit 1 - 5 pillugit Naalakkersuisut kommunalbestyrelsiniq oqaloqateqassasut innersuussutigineqarpoq, tassa ilutsini tamani iluaqutinik ajoqutinillu peqartoqarmat. Oqaloqatigiinneq siunissaq qaninnerusoq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit sapinngisamik aaqqiissummik pitsaanerpaamik nassaarnermik kinguneqassaaq.

Innersuussutigineqarpoq Naalakkersuisut nalilersoqqissagaat

- Naartunermi, erninermi meeravissiarternermilu sulingiffeqartarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat, matumani sulingiffeqarnermut aalajangersakkat nikerartunngortinneqarsinnaanerat siunertaralugu aamma
- Meeqqanut suli atualingitsunut perorsaanikkut inerikkiartuutaasunik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisaat, matumani angerlarsimaffinni paarsisartut namminersortut pillugit aalajangersakkanik nutaaqalernissaa kiisalu nammineq meerarisanik angerlarsimaffimmi paarsinermi tapiissuteqartarnissaq siunertaralugit.